

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Ruimte, Groen en Water

Datum : 11 september 2012
Uw kenmerk : 2012RGW87
Ons kenmerk : 80BDEB18
Contactpersoon : P.A.T. Jelsma
E-mail : Peter.jelsma
@provincie-utrecht.nl
Doorkiesnr. : 06-53966178
Bijlage(n) : Geen

Onderwerp: Stand van zaken Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur

Voorgestelde behandeling: ter oriënterende bespreking

Geachte dames en heren,

Inleiding

Op 20 september 2011 is een Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur gesloten tussen IPO en Rijk. Op 7 december 2011 is een aantal aanvullende afspraken op dit Akkoord vastgesteld. Het Akkoord geeft een uitwerking in hoofdlijnen (financieel en inhoudelijk) van de overdracht van de verantwoordelijkheid voor het natuurbeleid en het landelijk gebied van Rijk naar Provincies. Uw Staten hebben op 12 december 2011 met het Onderhandelingsakkoord ingestemd. Op 8 februari 2012 hebben IPO en Rijk nadere uitvoeringsafspraken over het Akkoord vastgesteld waarover uw Staten bij memo van de portefeuillehouder van 9 februari 2012 zijn geïnformeerd.

Het afgelopen jaar is onder IPO-coördinatie aan een nadere uitwerking van het Onderhandelingsakkoord gewerkt. In deze Statenbrief wordt u geïnformeerd over de stand van zaken.

Voorgeschiedenis

Per 1 januari 2007 is de Wet Inrichting Landelijk Gebied (hierna: WILG) in werking getreden met een slagvaardiger sturing in het landelijk gebied als doelstelling. Rijk en Provincies hebben afspraken gemaakt over decentralisatie van rijksopgaven in het landelijk gebied en daaraan gekoppelde middelen (Investeringsbudget Landelijk Gebied (hierna: ILG)). Deze afspraken zijn per provincie vastgelegd in individuele Bestuursovereenkomsten. Op basis van de afspraken in het regeerakkoord in 2010 om het natuurbeleid te decentraliseren en tegelijk een bezuiniging van €600 mln. op de doelstellingen voor natuur door te voeren is op 20 september 2011 een Onderhandelingsakkoord over het deelakkoord Natuur (hierna: het Onderhandelingsakkoord) tot stand gekomen. Ter verduidelijking van het Onderhandelingsakkoord heeft het Interprovinciaal overleg (IPO) in november 2011 een memorie van toelichting opgesteld en zijn in de maanden daarna aanvullingen (als uitvoeringsafspraken) op het Onderhandelingsakkoord gekomen (op 7 december 2011 en 8 februari 2012) waarin het Rijk onder meer heeft aangegeven de toelichting van het IPO, op enkele specifieke onderdelen na te onderschrijven. Deze stukken heeft u in uw bezit. Deze afspraken hebben er toe geleid dat uiteindelijk, in het voorjaar 2012, alle provincies hebben aangegeven mee te zullen werken aan de uitvoering van het Onderhandelingsakkoord.

In het Onderhandelingsakkoord worden de taken op het gebied van natuur en landelijk gebied volledig naar de provincies gedecentraliseerd. De bezuinigingstaakstelling van het Rijk van € 600 mln. is ingevuld door een herijking van de resterende opgaven voor de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (inclusief het natuurbeheer) en het laten vervallen van de inzet van het Rijk op de overige doelen voor het landelijk gebied (zoals RodS en landschap). Het Rijk behoudt op basis van

dit Akkoord een verantwoordelijkheid ten aanzien van het nakomen van Europese verplichtingen en het agrarische natuurbeheer buiten de EHS.

In het Akkoord zijn afspraken gemaakt over de omvang van en de wijze waarop de herijkte EHS wordt gerealiseerd, het natuurbeheer wordt bekostigd en de bestuursovereenkomsten ILG worden afgerond.

Het betreft een akkoord op hoofdlijnen tussen rijk en IPO waarbij de gevolgen voor de individuele provincies nog niet in beeld waren gebracht. Het afgelopen half jaar zijn stappen gezet voor de verdeling van middelen tussen provincies in het kader van de afronding van het ILG in de jaren 2007-2010, voor het jaar 2011 en voor de verdeling over het provinciefonds voor de jaren 2012 en 2013 tussen provincies. In deze Statenbrief informeren wij u over de stand van zaken van de volgende onderwerpen:

- Ontwikkelopgave EHS
- Afwikkeling ILG
- Natuurbeheer

Ontwikkelopgave EHS

In het Onderhandelingsakkoord hebben rijk en provincies afgesproken dat als onderdeel van de herijkte EHS tot 2021 landelijk nog 17.000 ha grond verworven en 40.000 ha grond ingericht gaat worden. Verwerving en inrichting vinden plaats ten behoeve van de harde juridische verplichtingen (conform de jaarverantwoording voor het Ministerie van EL&I: de PEIL-rapportage) en de internationale verplichtingen (Programmatische Aanpak Stikstof, de EU Kaderrichtlijn Water, Natura2000 overig en soortenbeleid t.b.v. internationale verplichtingen).

Volgens het Onderhandelingsakkoord wordt de herijkte EHS gerealiseerd door de inzet van de volgende categorieën (grond-voor-grond):

- Gronden die niet zijn ingericht die door de herijking buiten de EHS vallen (max 13.000 ha);
- BBL-nieuw-grond die buiten de herijkte EHS vallen (10.900 minus verworven met provinciaal geld);
- Gronden van TBO's binnen de herijkte EHS (6.000 – 9.000 ha);
- BBL-oud-grond buiten de herijkte EHS (max 14.000 ha, waarvan 6.000 tot 2016 en 8.000 daarna).

In 2016 is een evaluatie afgesproken o.a. om te bezien of de internationale verplichtingen op deze wijze voldoende kunnen worden ingevuld.

Externe commissie

Om te komen tot een gedragen verdeling van de ontwikkelopgave en de dekking daarvan via grond-voor-grond over de provincies is een externe commissie ingesteld, onder leiding van dhr. G. Janssen, oud-CvdK van Overijssel (commissie Janssen). Deze commissie gaat een zwaarwegend advies geven over deze verdeling. Daarbij zullen zij tevens over de volle breedte van het decentralisatieakkoord kijken naar een evenredige verdeling van 'plussen en minnen' over de provincies. Bij de verdeling van de ontwikkelopgave zullen zij naast inhoudelijke argumentatie ook kijken naar criteria als de haalbaarheid of noodzakelijkheid van de maatregelen. Als inbreng voor het advies heeft het IPO de provincies gevraagd om, op een zo uniform mogelijk wijze, informatie te leveren over de eigen ontwikkelopgave en de daarvoor noodzakelijke dekking.

Relatie Akkoord van Utrecht

Vooruitlopend op het Onderhandelingsakkoord heeft de provincie Utrecht met de partners¹ begin 2011 een Akkoord van Utrecht gesloten waarin een gezamenlijke ambitie is uitgewerkt voor de herijkte EHS. Het gaat hierbij om gebieden met de hoogste prioriteit: natuurontwikkeling die noodzakelijk is om te voldoen aan de Europese verplichtingen (zoals Natura2000 en Kaderrichtlijn Water), om gebieden waar sprake is van verregaande bestuurlijke afspraken en overige gebieden die ecologisch van groot belang zijn. Over de hoofdlijnen van het Akkoord van Utrecht hebben wij op 12 januari 2011 met de betrokken organisaties overeenstemming bereikt; op 9 juni 2011 is het volledige Akkoord door alle betrokken organisaties ondertekend. Het Akkoord van Utrecht bepaalt dat er nog 1506 hectaren nieuwe natuur zal worden gerealiseerd.

Bij de vaststelling van de ontwikkelopgave hebben wij de herijkte EHS van het Akkoord van Utrecht als uitgangspunt genomen. Binnen de 1.506 hectaren EHS hebben wij bepaald welke gronden noodzakelijk zijn voor de realisatie van de PAS, KRW- en overige Natura 2000-doelstellingen (i.c. de internationale doelstellingen).

Het voornemen is om de realisatie van gronden met internationale verplichtingen zoveel als mogelijk te realiseren via het grond-voor-grond-principe. Voor de overige EHS in het Akkoord van Utrecht geldt dat deze volgen uit bestuurlijke afspraken die wij hebben gemaakt in convenanten met landgoederen, agrariërs, gemeenten en waterschappen. Wij vinden het belangrijk om deze bestuurlijke afspraken na te komen en hebben daarom in het kader van de Kaderdocument AVP al afgesproken om een deel van deze hectaren met provinciale middelen te bekostigen. In het Kaderdocument is daarvoor €20 mln beschikbaar gesteld. De hectaren die buiten de juridische en internationale verplichtingen vallen maken geen onderdeel uit van de Ontwikkelopgave Natuur.

Inbreng gronden natuurorganisaties

Volgens het Onderhandelingsakkoord decentraliseren de provincies een deel van de ontwikkelopgave via de inzet van gronden die op dit moment in eigendom zijn van natuurorganisaties. De afgelopen tijd hebben wij de mogelijkheden verkend van verkoop of ruiling van gronden van natuurorganisaties. De mogelijkheid van verkoop of ruiling van gronden van natuurorganisaties blijken beperkt (ongeveer 120 hectaren). Daarbij spelen voor de natuurorganisaties zowel inhoudelijke redenen (bijv. het cultuurhistorische of ecologische belang van deze gronden) als het feit dat deze organisaties vaak statutair hebben vastgelegd dat zij hun gronden niet zullen verkopen. De natuurorganisaties willen wel op andere manieren een bijdrage leveren aan de realisatie van de herijkte EHS. Zo tonen zij zich bereid om voor delen van de herijkte EHS zelf op zoek te gaan naar middelen die noodzakelijk zijn voor de inrichting van de terreinen. Met de natuurorganisaties zullen die mogelijkheden nader worden verkend en uitgewerkt.

Eerste terugkoppeling Commissie Jansen

Begin juli 2012 heeft de provincie de ontwikkelopgave van Utrecht ingediend. Door in dit “bod” uit te gaan van het Akkoord van Utrecht heeft de provincie een bod gedaan waar draagvlak voor is bij de maatschappelijke organisaties. Dat maakt het een realistisch bod, waarmee de provincie ook helder maakt dat zij daadwerkelijk werk maakt van de realisatie van de herijking van de EHS. Op 27 juni 2012 hebben wij de Commissie tijdens een visitatie een toelichting gegeven; alle provincies zijn over hun ingediende ontwikkelopgaven in juni gevisiteerd.

Op 30 augustus jl. heeft de Commissie een eerste terugkoppeling over de methodiek van beoordeling en de uitkomsten gegeven tijdens een vergadering van de Bestuurlijke Adviescommissie Agenda

¹ Betrokken partners zijn: GS van Utrecht, LTO-Noord, Natuurmonumenten, Natuur & Milieufederatie Utrecht, UPG, Agrarische Natuurverenigingen, Staatsbosbeheer, Landschap Erfgoed Utrecht, Het Utrechts Landschap en de Reconstructiecommissie GV/UO.

Vitaal Platteland van het IPO. Daarbij zijn geen conclusies getrokken of verdelvoorstellen over individuele provincies gedaan, maar wel enkele algemene constatering:

- Er zit een financieel gat tussen de opgaven en de beschikbare dekking voor de internationale verplichtingen. De internationale verplichtingen betreffen een grotere oppervlakte dan waarvoor het Onderhandelingsakkoord aan ruimte biedt. Omdat het hier Europese verplichtingen betreft, is het Rijk verantwoordelijk voor de nakoming ervan.
- De dekking uit grond-voor-grond moet komen uit vier categorieën grond (zie hiervoor). De grond moet geld opleveren voor de realisatie van de herijkte EHS. Voor de provincies resulteert dat in fikse inspanningsverplichtingen om te komen tot realisatie van die dekking.
- Een herverdeling van opbrengsten uit grond-voor-grond tussen provincies is noodzakelijk.
- Het genereren van opbrengsten uit grond-voor-grond zal niet snel genoeg gaan voor de inzet van die middelen voor realisatie van de herijkte EHS. Dat betekent dat er voorfinanciering nodig is.
- Voor de voortgang is snelle inzet van de 8.000 ha ILG-oud die pas na de evaluatie in 2016 beschikbaar komt noodzakelijk.

Het advies van de externe Commissie wordt eind september 2012 verwacht; medio oktober wordt besluitvorming door het IPO Bestuur voorzien. Na die vaststelling zullen wij uw Staten informeren over dit advies en over de consequenties ervan voor de provincie Utrecht. En dan wordt duidelijk welk deel van de EHS-opgave via grond-voor-grond kan worden gefinancierd en wat we zelf dienen te financieren. Naar mate de grond-voor-grond bijdrage lager uitvalt zullen we meer eigen geld in moeten zetten voor de realisatie van (het restant van) het Akkoord van Utrecht of zullen we moeten temporiseren.

Herijking RodS

In de voor de provincies beschikbaar gestelde BBL-grond is ook RodS grond opgenomen. In de eerste tranche van 6.000 ha die voor de provincies ter beschikking komt is landelijk 1.200 ha voor RodS. Voor de provincie Utrecht rekenen wij op 86 ha. Er wordt gewerkt aan een herijkt programma voor de RodS waarbij de oorspronkelijke doelstelling niet verandert, en waarbij de beschikbare middelen leidend zijn voor de invulling die we er aan kunnen geven.

Afwikkeling ILG

De ILG bestuursovereenkomst 2007-2013 wordt afgerekend per 1 januari 2011 tegen de werkelijke bestedingen. Het afgelopen half jaar is een uitwerking en verdeling per provincie opgesteld die de komende maanden definitief wordt gemaakt.

Onderdeel van de bestedingen betreft de FES-projecten² (Fonds Economische Structuurversterking). Bij de uitwerking van het Onderhandelingsakkoord bleek dat, ondanks dat de voor de FES-projecten een geschot budget gold, ook voor de FES-projecten uitgegaan moest worden van de bestedingen in plaats van de toegezegde en ontvangen voorschotten. Landelijk zou hierdoor € 125,9 mln. minder ter beschikking komen voor verdeling van de bestedingen (voor Utrecht € 7,2 mln.). Inmiddels is de verwachting dat dit tekort voor een belangrijk deel door het rijk zal worden gecompenseerd. Voor het restant van het tekort zullen de betrokken provincies in overeenstemming met het Onderhandelingsakkoord gebruik moeten gaan maken van de in het Akkoord opgenomen mogelijkheid van herprioritering. De komende weken worden de exacte gevolgen nagegaan voor de projecten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, Veenweideprojecten en synergieprojecten.

² Dit zijn synergieprojecten, Veenweideprojecten en de Nieuwe Hollands Waterlinie-projecten.

De afwikkeling van het ILG bestaat uit de afrekening over de harde juridische verplichtingen over de jaren 2007-2010, de afrekening over het jaar 2011 en de vaststelling van de stortingen in het Provinciefonds voor de jaren 2012 en 2013.

Proces afwikkeling ILG:

Door de provincies wordt in samenwerking met het Ministerie van EL&I gestreefd de afwikkeling van de vervallen bestuursovereenkomst 2007-2013 voor eind 2012 af te ronden, zodat de decentralisatie-uitkering 2012 in december via het provinciefonds ter beschikking kan worden gesteld. Hiervoor is nodig dat het verdelingsvoorstel en de afrondingsovereenkomst³ gereed is.

De planning van het proces is als volgt:

DATUM	ACTIE	DOOR
27 sept 2012	Accorderen verdelingsvoorstel	BACVP
2 okt 2012	Instemmen met verdelingsvoorstel	IPO-bestuur
30 okt 2012	Vaststellen verdelingsvoorstel en afrondingsovereenkomst	GS
Nov/dec 2012	Informereren Cie RGW en PS	GS

Natuurbeheer

In het Onderhandelingsakkoord is afgesproken dat de provincies verantwoordelijk worden voor het natuurbeheer binnen de EHS. Afgesproken is dat het Rijk vanaf 2014 landelijk € 105 mln. beschikbaar stelt voor het natuurbeheer, en dat de provincies hiervoor een eigen bijdrage leveren. Uit deze middelen dienen ook het Faunafonds en de effectgerichte middelen t.b.v. PAS bekostigd te worden.

Op dit moment worden in IPO-verband de structurele kosten voor natuurbeheer per provincie en de verwachte kosten voor de PAS in beeld gebracht. Op basis van die overzichten zal een voorstel worden ontwikkeld over de verdeling van de € 105 mln over de provincies. Ook wordt in IPO-verband bezien in hoeverre de sturing van het natuurbeheer in de nieuwe context aanpassing behoeft.

De voorstellen van het IPO vormen input voor het Natuurbeleid 2.0 en voor de voorstellen die wij aan uw Staten zullen voorstellen t.a.v. de financiering van het natuurbeheer.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Het Onderhandelingsakkoord geeft duidelijkheid over de verantwoordelijkheden van provincies voor het natuurbeleid en het landelijk gebied. In het akkoord zijn afspraken gemaakt over de omvang en de wijze waarop de herijkte Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt gerealiseerd en beheerd en het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) wordt afgerond. Deze Statenbrief geeft de stand van zaken van de uitwerking van het Onderhandelingsakkoord weer.

Financiële consequenties

Geen. Bij de uitwerking van het Onderhandelingsakkoord worden de consequenties voor de provincie steeds duidelijker, maar die leiden nog niet tot nieuwe besluitvorming.

Juridische consequenties

³ . In het onderhandelingsakkoord is afgesproken dat de afronding ILG in de vorm van aanvullende afspraken tussen het rijk en de provincies wordt vastgelegd (i.o.m. nadere afspraken van 7 december 2011): de afrondingsovereenkomst.

De Wet inrichting landelijk gebied zal worden aangepast om de afgesproken decentralisatie te voorzien van een wettelijke basis. De huidige WILG voorziet niet in de vorm van afrekening zoals die nu o.g.v. het Onderhandelingsakkoord wordt gehanteerd.

Concreet voorliggende vraag aan Statencommissie / Provinciale Staten

De stand van zaken Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur oriënterend bespreken.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter, R.C. Robbertsen

De secretaris, H. Goedhart